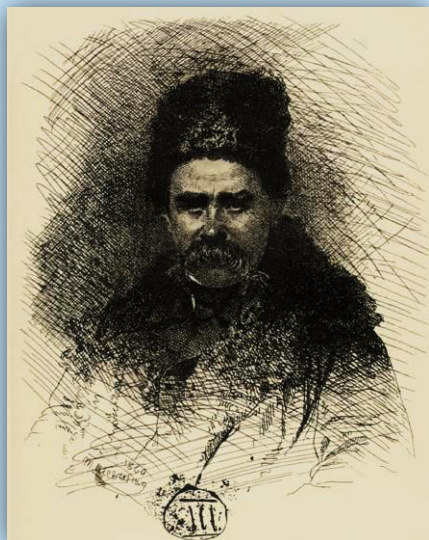

Шевченко Т.Г. Багатогранна творчість генія.

9 березня 2025 р.- пам'ятна дата, день народження Тараса Шевченка, видатного українського поета, письменника і художника. Залежно від епохи образ Тараса Шевченка набував різних рис: це і бунтівник, який не добирає слів щодо монаршої особи, і борець за долю трудового народу, і пророк, рядки з творів якого актуальні і донині. Але якою б геніальною не була людина, вона має свої чесноти і недоліки, як і кожен з нас: у Тараса

Шевченка геніальність органічно поєднувалась з наївністю, а імпульсивність з високими почуттями. Геній Кобзаря багатогранний. У пам'яті нащадків він живе не тільки як геніальний поет, а і як високоталановитий маляр, видатний рисувальник, високомайстерний гравер, скульптор, архітектор, аматор – актор, видатний співак. Такі високоавторитетні критики, як Куліш й особливо Максимович, залишили нам надзвичайні свідчення про Шевченка як про видатного співака. Але наша уява про Шевченка – *співака*, про Шевченка – *актора* та про Шевченка – *скульптора* чи *архітектора* в ліпшому разі може бути лише теоретична: безпосередність сприймання його творчості в цих галузях мистецтва для нас пропала навіки. Маємо щастя з геніальної творчості Шевченка сприймати тільки його творчість поетичну та малярську.

Т. Г. Шевченко. «Циганка-ворожка». 1841

Український громадський діяч, етнограф та фольклорист Русов Олександр Олександрович в статті про малярську творчість Шевченка писав:

«Перегортаючи малюнки, що вказують на ту чи іншу обставину життя поета й переносять нас із Києва то до Казані, то на Арал, то до Академії Мистецтв, що зображують то Дніпро з київськими горами, то двір селянської хати, питаєш себе мимохідь : чи будуть серед цієї безлічі рукотворних пам'ятників поета хоч які-небудь натяки на тих героїв його поем і віршів, які він носив, як сам власне і признавався, 2неначе цвяшок в серце вбитий», які він називав своїми «синами» , своїми рідними «дітьми», своїми «сльозами»?»

Збереглося 835 творів Тараса Шевченка, що дійшли до нашого часу в оригіналах і частково в гравюрах на металі й дереві граверів з багатьох країн, а також у копіях, що їх виконали художники ще за життя Шевченка.

Т. Г. Шевченко. «Катерина». 1842.

«...Я намалював Катерину в той час, як вона попрощалася з своїм москалицьким і вертається в село, у царині під куренем дідусь сидить, ложечки собі струже і сумно дивиться на Катерину, а вона, сердешна, тіль не плаче..., а москаль дере собі, тільки курява ляга; собачка ще поганенька доганя його та нібито гавкає. По однім боці могила, на могилі вітряк, а там тільки степ мріє. Отака моя картина.»

Важливою складовою наукової спадщини Шевченка є історичні погляди. Вони широко репрезентовані в усіх аспектах його творчості: літературній, епістолярній і малярській. Сама його творчість – це відбиття глибокого історичного світогляду, в основі якого історична пам'ять, освіта та власний життєвий досвід. Звичайно, Тарас Шевченко не був професійним істориком і на формування його історичних поглядів впливало кілька чинників. Перш за все, Т. Г. Шевченко був поетом, а значить, використовував для виразу своїх думок і переконань зовсім інші засоби, ніж фаховий історик. У своїх творах, наприклад, він часто вдавався до притчі, образотворчої метафори, символіки, іносказання. По-друге, на історичні погляди Т. Г. Шевченка вплинула і його суспільна діяльність, громадянська позиція.

Будучи палким прихильником незалежності України, Тарас Шевченко відповідно й оцінював події, що стосувалися історії України. Його історична концепція формувалася в умовах і під впливом світового визвольного руху, але, головним чином, із досвіду соціальної і національно-визвольної боротьби українського народу.

Історична тематика пронизує творчість Тараса Шевченка не лише як поета, але і як художника. Т. Г. Шевченко у серії офортів «Живописна Україна» (1844 р.) вперше в українській станковій графіці поставив за мету показати картини сучасного життя народу у зв'язку з його історичним минулим. Для розуміння історичних поглядів Великого Кобзаря найпоказовішим є твір «Дари в Чигирині 1649 року».

91. ДАРИ В ЧИГИРИНІ 1649 РОКУ.
Титул. III—IV 1844.

На картині зображені послы трьох держав: Московського царства, Туреччини й Речі Посполитої з подарунками у передпокоях замку Б. Хмельницького. Звертає на себе увагу те, що послы трьох сильних тоді держав чекають на прийом під дверима резиденції гетьмана

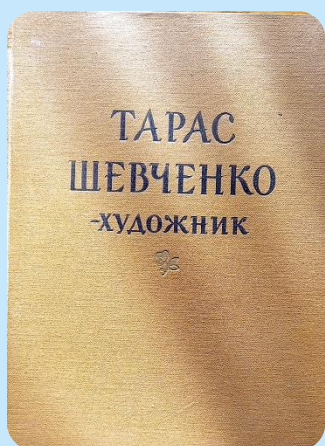
України. Досить символічним є й зображення дарунку турецького султана – горностаєвої мантиї, що була, як відомо, ознакою королівської гідності її власника. Таким чином, Шевченко підкреслює суверенітет Гетьманщини України й статус її незалежного володаря – Богдана Хмельницького.

«При розгляданні творів Шевченка насамперед мимохіть вражає дивна різноманітність його таланту: нема такої галузи малярства, в якій би він не працював. Тут бачимо і релігійні твори і історичні, маємо чимало портретів і нарешті такі теми побутового малярства, де він так далеко випередив свій вік. Перебуваючи на засланні й не маючи дозволу писати й малювати, Шевченко вирішив поспробувати свої сили в **різьбі**. В листі поета до С. Артемовського з 15 червня 1853 р. читаємо: *«Тепер оце з нудьги захожусь біля різьби; але, Боже, як нікчемно захожусь біля оцього нового для мене*

мистецтва: у казармі, де вміщується ціла сотня салдатів, а про модель нема що й говорити. Бідолашні заходи! Я виліпив був з гіпсу невеличкий барельєф і хотів один примірник прислати до тебе, та невідомо, чи доведе пошта таку хрустку річ.» Крім спроб моделювати в глині й гіпсі, пробував Шевченко різьбити на слонової кістці. В коменданта Закарпатської області була Богородиця, різьблена Шевченком в кістці, та ледве чи вона збереглася. Різьбою Шевченко займався впродовж кількох літ. Плоскорізи, статуетки й цілі групи, що їх він моделював, розходилися як подарунки поета по людях з його найближчого оточення, й там-таки й пропадали без сліду.

Наша землячка, відома українська поетеса, доктор філологічних наук, професор ЦНТУ, заслужений працівник освіти України, член Національної спілки письменників України **Барабаш Світлана Григорівна** залишила по собі колекцію книг ,яка містить багато документів – досліджень творчості Кобзаря. Колекція зберігається у фонді бібліотеки ЦНТУ

Колекція Барабаш С.Г.

Тарас Шевченко-художник [Текст] : дослідження, розвідки, публікації, Ч. 1 / [ред. Г. І. Вишневський]. - Київ : Мистецтво, 1963. - Б. ц.

Малярська та графічна спадщина Тараса Шевченка – одне з найдорогоцінніших культурних надбань українського народу – давно є об'єктом дослідження. В умовах самодержавної Росії, коли українська національна культура зазнавала жорстоких утисків, творчість великого Кобзаря перебувала під суворою забороною, збирання і вивчення творчості Шевченка - художника становило величезні труднощі й було справою поодиноких любителів мистецтва та дослідників. Лише в 30-х роках 20ст. зібрали всі відомі на той час малярські та графічні твори у заснованій в 1934р в Харкові Галереї картин Т.Г.Шевченка. На базі Галереї,а також відкритої в 1939р в Києві Шевченківської виставки, був організований Державний музей Т.Г.Шевченка (з 2001р. *Національний музей Тараса Шевченка*), де тепер зберігається майже вся його художня спадщина. –

Т. Г. Шевченко – художник [Ізоматеріал] : 32 листівок / [комплект листівок]. - Київ : Мистецтво, 1980. - Б. ц.

У комплект увійшли портрети відомих людей того часу: Є.П.Гребінки, А.І.Лагоди, М.Ф.Катеринич, Г.І.Закрєвської, Хоми Вернера та багатьох ін.

Портрет Аїри Фредеріка Олдріджа, афроамериканського актора. Позбавлений можливості виступати в США, у 1850-х рр. той здійснив тривалу гастрольну поїздку країнами континентальної Європи. Гастролував і в Російській імперії, де він і познайомився з Тарасом Шевченком.

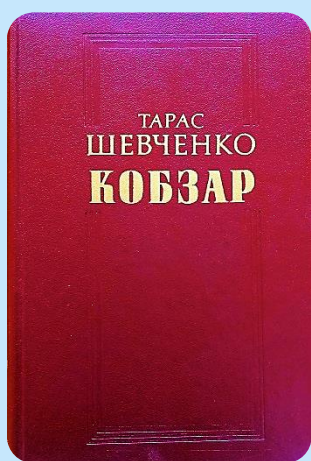
Автопортрети Тараса Шевченко [Текст] : альбом / упоряд. і авт. вступ. ст. Л. В. Владич. - Київ : Мистецтво, 1973. - 80 с.

Мабуть, ніхто з художників, окрім Рембранта, Вінсента ван Гога і Кете Кольвіц, не залишив стільки автопортретів, як Тарас Шевченко. Коли замислюєшся над тим, що спонукало до цього великого українського художника, приходиш висновку: бажання розповісти про себе, про своє сповнене важких випробувань життя.

Не випадково він так часто вводив автопортрети у свої жанрові композиції, що ґрунтуються на конкретних життєвих спостереженнях, мовби кажучи: усе це я бачив на власні очі, пережив, відчув на собі.

Найраніший з відомих нам автопортретів Шевченка написаний на початку 1840 року.

Шевченко, Т. Г.

Кобзар [Текст] / Т. Г. Шевченко. - Київ : Дніпро, 1986. - 542 с.

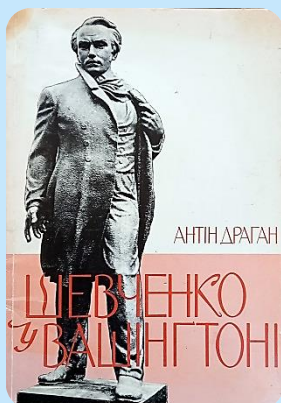
З поміж безлічі книг, з якими має справу історія світової літератури, поодинокі виділяються ті, що ввібрали в себе науку віків і мають для народу значення заповітне. До таких належить «Кобзар», книга, яку народ український поставив на перше місце серед успадкованих національних духовних скарбів.

Клочек, Г. Д.

Поезія Тараса Шевченка: сучасна інтерпретація [Текст] : посіб. для вчителя / Г. Д. Клочек. - Київ : Освіта, 1998. - 238 с.

У посібнику із застосуванням новітніх методів аналізу ґрунтовно досліджені основні поетичні твори Тараса Шевченка. Кобзар постає і як жива людина, і як Пророк українського народу, для якого національна ідея була провідною. Ця книжка по-сучасному тлумачить хрестоматійні Шевченкові поезії, пропонує ефективні методи вивчення їх у школі. Для вчителів-словесників, студентів філологічних факультетів .

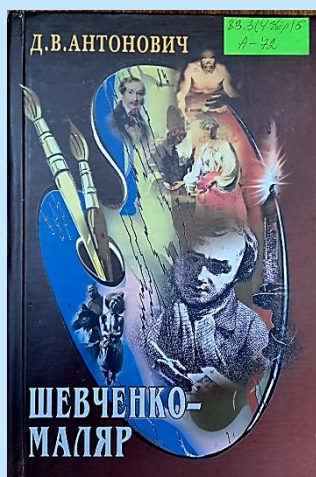

Драган, А.

Шевченко у Вашингтоні [Текст] : до історії пам'ятника Кобзареві України у столиці Америки / Антін Драган. - Нью-Йорк : Свобода, 1984. - 138 с.

Сталося неймовірно: у Вашингтоні, столиці наймогутнішої країни світу, що є символом і найбільшою гарантією волі, поставлено пам'ятник Тарасові Шевченкові, синові кріпака й поетові віками й сьогодні гнобленого українського народу! А врочистості відкриття пам'ятника в історичну суботу , 27-го червня, своєю багатолюдністю та своєю величавістю і зворушливістю перевищують усе, що досі з подібної нагоди записано в анналах американської столиці. Відкрив цей пам'ятник один з найдостойніших мужів цієї великої і величної країни – її 34-й президент, колишній президент Колумбійського університету , одного з найбільших вогнищ науки й культури в світі, Двайт Д. Айзенгавер. Сто тисяч народу взяло участь у відкритті цього пам'ятника. Були це переважно нащадки того, кого цим пам'ятником ушановано: сини й дочки українського народу та їх народженні в цій та багатьох інших країнах світу нащадки, які прийшли поклонитись Шевченкові.

З наступними книгами можна ознайомитись на абонементі художньої літератури бібліотеки ЦНТУ.

83.3(4УКР)5

А72

Антонович, Д. В.

Шевченко — маляр [Текст] / Д. В. Антонович. - Київ : Україна, 2004. - 272 с. - ISBN 966-524-145-1

Одне з кращих досліджень мистецької спадщини Т.Г.Шевченка. Видання ілюстроване, розраховане не тільки на фахівців, а й широке коло читачів. Перевидання надруковане за правилами сучасної орфографії та пунктуації зі збереженням особливості стилю Дмитра Антоновича.

**83.3(4УКР)5
В54**

Вічний як народ : Сторінки до біографії Т. Г. Шевченка [Текст] / [авт.-упоряд.: О. І. Руденко, Н. Б. Петренко]. - Київ : Либідь, 1998. - 272 с.

Тема України, доля народу, біблійні мотиви – ці невичерпні пласти творчості українського генія, великого поета і художника Т.Г.Шевченка висвітлюються в книзі. Сторінки життя та творчості Кобзаря, хрестоматійно відомі теми доповнюють і поглиблюють раніше не публіковані документи, спогади сучасників Т.Г.Шевченка, а також репродукції з його картин, офортів, автографи тощо. Видання оформлене великою кількістю ілюстрацій як самого Шевченка так і інших майстрів.

Для студентів вищих навчальних закладів, учителів та учнів середніх шкіл, ліцеїв і гімназій, усіх шанувальників великого Кобзаря.

**83.3(4УКР)я7
У45**

Українська література XIX століття: Хрестоматія [Текст] : навч. посібник / Упоряд. Н.М.Гаєвська. - К. : Либідь, 2006. - 1328 с. - ISBN 966-06-0433-5

У хрестоматії вміщено твори 60 письменників, які виступали в літературі впродовж 19ст. – від початку до 90-х років. Поряд зі знайомими митцями представлено творчість майстрів слова, мало відомих сучасному читачеві. Широко використано матеріали архівів. Видання містить біографічні довідки про письменників, бібліографію творів та праць про них. Зокрема, сторінки 190-241 присвячені Шевченкові.

83.3(4УКР)5

Ф83

Франко, І. Я.

Шевченкознавчі студії [Текст] / Іван Франко :
упоряд. Михайло Гнатюк. - Львів : Світ, 2005. - 472 с. -
ISBN 966-603-392-5

У книзі вперше в Україні зібрано шевченкознавчі студії Івана Франка, які друкувалися від 80-х років 19ст. до перших десятиліть 20ст. в українських, польських та ін. виданнях. Згруповані в одному виданні шевченкознавчі праці І.Франка відображають еволюцію його поглядів, а також дають змогу глибше осягнути ідейно-тематичні та образно-стильові особливості поезії Т.Шевченка, історичне значення художнього досвіду великого поета в українській і світовій літературі.

Більшість із цих праць увійшла до 50-томного видання творів І. Франка, проте, подані з купюрами та заідеологізованими коментарями, вони потребують сьогодні нового прочитання. Для викладачів та студентів вищих навчальних закладів, науковців.

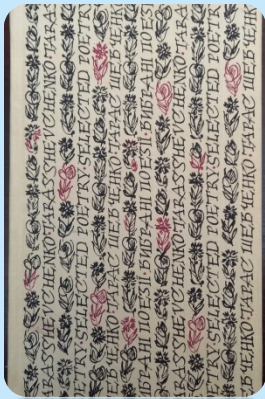
У1

ШЗ7

Шевченко, Т. Г.

Кобзар [Текст] / Т. Г. Шевченко. -
К. : Жовтень, 1976. - 114 с.

Фототипія першого видання 1840р. Це факсимільне видання відтворює примірник, що зберігається у відділі рукописів Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України.

У1
ШЗ7
Шевченко, Т. Г.

Вибрані поезії [Текст] / Т. Г. Шевченко. - К. : Дніпро, 1977. - 333 с.

Ще за життя поета його твори перекладали на інші мови: російську, польську, чеську, ак згодом на болгарську, сербську, німецьку, італійську та інші. Перша англійська згадка про поета з'явилась ще в 1877 році у тижневику «Цілий рік», що його видавав Діккенс Ч. Автором першого життєпису Шевченка англійською мовою був англійський славіст В.Р. Морфіл . 1911 року з'являється перше видання шести ліричних поезій Шевченка та біографічний нарис про нього, написаний Е.Л. Войніч.

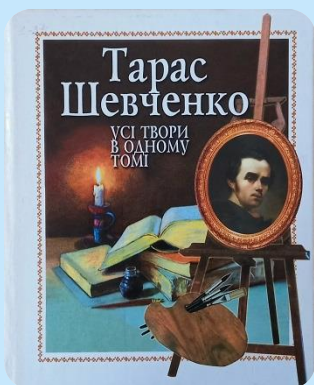
Дане видання вміщує тексти українською та англійською мовами, багато ілюстрована малюнками поета.

У1
ШЗ7
Шевченко, Т. Г.

Повне зібрання творів у 6-ти томах [Текст], Т.1. Поезії. 1837-1847 / Т. Г. Шевченко. - К. : Вид-во АН УРСР, 1963. - 482 с.

Це зібрання було видане до 150-річчя з дня народження поета. Том перший – Поезії (1837-1847pp); Том другий – Поезії (1847-1861pp) ; Том третій – Драматичні твори (1841-1843 pp); Том четвертий – Повісті (1855-1858 pp); Том п'ятий – Щоденник. Автобіографія; Том шостий – листи Шевченка. Археологічні нотатки.

У1
Ш37
Шевченко, Т. Г.

Усі твори в одному томі [Текст] / Т. Г. Шевченко. - К. : Перун, 2007. - 824 с. - ISBN 966-569-218-6

Цією книгою видавництво «Перун» продовжує серію книжок нового покоління, повних зібрань творів поетів-класиків української літератури. В даній книзі подано лише літературні твори – поезія та проза. Усі вірші та поеми, усі оповідання та повісті.

У1
Ш37
Шевченко, Т. Г.

Поеми та повісті [Текст] / Т. Г. Шевченко. - К. : Дніпро, 1978. - 452 с.

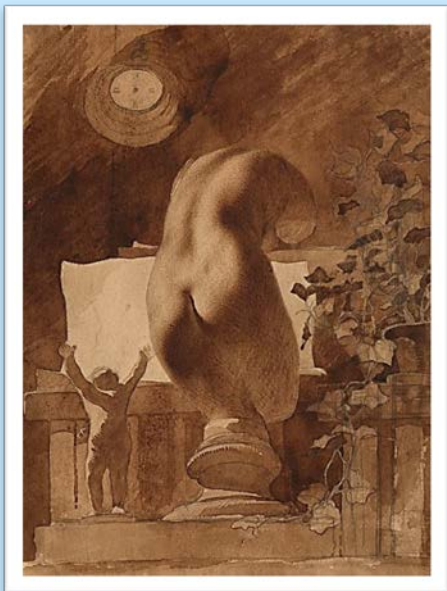
До книги увійшли вибрані твори Тараса Шевченка епічного жанру. В поемах, що охоплюють широке коло тем, яскраво виявився геній поета, його художньо – естетичне новаторство як основоположника нової української літератури, революційний демократизм. У повістях «Музикант» і «Художник», які містять багато автобіографічного матеріалу, розповідається про поневірвання талановитих молодих людей в умовах кріпаччини. До книги увійшли ілюстрації роботи Шевченка.

85.143(4УКР)я6
Ш38

Шедеври українського живопису [Текст] : [альбом] / [вступ. ст., упоряд. Д. Горбачова]. - Київ : Мистецтво, 2008. - 608 с. - ISBN 978-966-577-004-6

У великоформатному альбомі репродукуються твори українського живопису 11 – середини 20 сторіччя. Автор подає нову мистецтвознавчу концепцію еволюції українського живопису.

Цікава стаття на ст..17 «Художник Тараса Шевченко – сюрреаліст та експресіоніст 19сторіччя(задовго до сюрреалізму). Мистецтвознавець з Франції Валентина Маркаде зауважила Шевченків малюнок «Натюрморт» 1860, зроблений у сюрреалістичному дусі: дивний інтер'єр з годинником без стрілок, що тримається в повітрі, наче невагомий і живе жіноче тіло, що виявляється статуеткою; щось подібне зустрічаємо у сюрреаліста Рене Магріта, якого камінь стає живою плоттю і навпаки. В альбомі надруковано

автопортрети, портрети, пейзажі та побутові сценки, намальовані Тарасом Григоровичем в різні роки (202-210с)

Інтернет – джерела:

1. <https://univd.edu.ua/uk/news/9098>

Тарас Шевченко як історик України, Володимир Греченко, професор історії, 09-03-2021

2. <https://zbruc.eu/node/48975>

Тарас Шевченко як маляр. Ол. Новицький, З студії автора, виданої під тою самою назвою в 1914 р. Наук. Тов-ом ім. Шевченка, кінцевий розділ. [Діло] 10.03.1916

Бібліотека

Центральноукраїнського

Національного Технічного Університету

Віртуальна книжкова виставка

Шевченко Т.Г. Багатогранна творчість генія .

Укладачі: провідний бібліотекар Мірошнікова І.О.

Розрахована на студентів вищих закладів освіти, істориків, літературознавців, вчителів, художників, усіх, хто прагне глибше пізнати глибину геніальної творчості Шевченка Т.Г..

Кількість представлених експонатів: 24 документів.

Дата укладання: 09.03.2025